

عنوان و نام پدیدآور	: مدیریت جامع اپیدمی‌ها (درس‌های آموخته شده از کووید ۱۹) / روح اله عسکری... [و دیگران]؛ ویراستار سیداحمد سیدعلی زاده.
مشخصات نشر	: یزد: انتشارات سیدعلی زاده، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۴ص. : جدول، نمودار.
شابک	: 978-622-7703-21-4
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: پدیدآوران روح اله عسکری، نجمه باقیان، عادل افتخاری، مرضیه نجفی.
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۵۹-۱۶۰.
موضوع	: کووید-۱۹ -- پیشگیری COVID-19 (Disease) -- Prevention کووید-۱۹ -- ایران -- پیشگیری COVID-19 (Disease) -- Iran -- Prevention کروناویروس‌ها -- ایران -- پیشگیری Coronaviruses -- Iran -- Prevention بیماری‌های همه گیر -- پیشگیری Epidemics -- Prevention
شناسه افزوده	: عسکری، روح اله، ۱۳۶۰-
رده بندی کنگره	: QR۳۹۹
رده بندی دیویی	: ۲۵۶/۵۷۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۶۶۷۳۹۸
اطلاعات رگورد کتابشناسی	: فیبا

نشر، بخش، فروش یزد: انتشارات سیدعلی زاده تلفن و دورنگار ۰۳۵-۳۶۲۲۰۹۰۸
همراه/تلگرام / واتساپ ۰۹۱۹۴۳۹۹۰۲۰

مدیریت جامع اپیدمی‌ها (درس‌های آموخته شده از کووید-۱۹)

دکتر روح اله عسکری، دکتر نجمه باقیان، دکتر عادل افتخاری، مرضیه نجفی

ISBN: 978-622-7703-21-4

بهاء: ۸۸۰۰۰ تومان

ناشر: انتشارات سیدعلی زاده

نوبت چاپ اول - آذر ۱۴۰۰

شمارگان ۱۰۰۰ نسخه - قطع وزیری

صفحه آرا و ویراستار سیداحمد سیدعلی زاده

این اثر با حمایت دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی البرز معاونت تحقیقات و فناوری چاپ و منتشر شده است

فهرست مطالب

فصل اول: مدیریت بحران در بحث اپیدمی‌ها.....	۷
مقدمه	۸
شناخت مفاهیم	۱۰
برنامه‌های راهبردی	۱۷
مدیریت ستادی (فرماندهی حادثه)	۱۹
مدیریت خطر	۲۱
تجارب آموخته شده در بحث کرونا (ضرورت بازاندیشی در الگوهای توسعه، سیاستگذاری و ..)	۲۳
چالش‌های پیش رو	۴۳
ظرفیت‌ها و پتانسیل‌ها	۴۵
منابع	۴۸
فصل دوم: کارکرد کلان: مدیریت جامع اپیدمی‌ها.....	۵۰
تحلیل الگوی اپیدمیولوژی	۵۱
تبادل اپیدمیولوژی	۵۳
نحوه اندازه گیری عدد مولد پایه در همه گیری	۵۶
مراحل همه گیری	۵۶
ترس و اضطراب ناشی از بیماری	۵۹
تاب آوری سازمانی راهی برای عبور از بحران کرونا	۶۲
انگ اجتماعی	۶۴
فرهنگ سازمانی اجتماعی	۶۵

۶۶	ابعاد فرهنگی اجتماعی کرونا.....
۶۸	مفاهیم فاصله گذاری اجتماعی و هوشمند.....
۷۰	نقش دولت در مهار اپیدمی ها.....
۷۲	مشارکت جامعه در اپیدمی ها.....
۷۸	نقش شبکه های اجتماعی و ظرفیت های مجازی در آگاهی سازی جامعه.....
۷۹	نقش رسانه ها در کنترل و مدیریت بیماری کرونا ویروس.....
۸۰	فعالیت های کاربران در به اشتراک گذاری دیدگاه ها و تجربیات.....
۸۰	اشتراک گذاری سریع منابع آموزشی و دریافت خدمات مشاوره ای.....
۸۱	چالش های استفاده از رسانه های اجتماعی.....
۸۳	توانمندی منابع انسانی.....
۸۶	مستندسازی و گزارش دهی اپیدمی.....
۸۸	مراقبت گروه های پر خطر.....
۸۸	سالمندان.....
۹۰	مادران باردار.....
۹۱	بیماران مزمن / بیماران خاص.....
۱۰۳	منابع.....
۱۰۷	فصل سوم: کارکردهای اجرایی (عملیات پاسخ بیمارستانی در مدیریت اپیدمی ها).....
۱۰۸	مقدمه.....
۱۱۱	وظایف مرکز هدایت عملیات بحران (EOC).....
۱۱۱	سامانه فرماندهی مدیریت بحران.....
۱۱۴	سطح بندی بیمارستان ها در مدیریت اپیدمی ها.....
۱۲۲	تبیین شرح وظایف کادر درمان.....
۱۲۲	شرح وظایف.....
۱۲۲	ریاست بیمارستان.....
۱۲۳	مدیر داخلی.....
۱۲۴	یزشک اورژانس.....
۱۲۵	روابط عمومی.....
۱۲۵	بخش حراست.....

مقدمه

یکی از مهم‌ترین مسئولیت‌های مراکز بهداشتی و درمانی در جهان، مدیریت همه‌گیری بیماری‌ها می‌باشد. پاسخ به همه‌گیری برای کسانی که ارائه خدمات بهداشتی را در این راستا بر عهده می‌گیرند، می‌تواند همراه با خستگی و استرس بالا و ساعت‌های کاری طولانی باشد. یکی از دستاوردهای ارزشمند کشور ایران، افزایش توان مراقبت و کنترل بیماری‌های همه‌گیر بوده است. رخداد پاندمی سارس و آنفلوآنزا به عنوان زنگ خطری برای افزایش آمادگی و توان مقابله با اپیدمی‌ها باعث هوشیاری کشورها شد. بیماری عفونی همه‌گیری که امروزه گریبانگیر جهان شده است بیماری کووید-۱۹ می‌باشد. شیوع روزافزون ابتلاء به بیماری کرونا ویروس (COVID-19) که از کشور چین آغاز و به یک چالش جهانی تبدیل شد، نشان داد که چطور سلامت نه تنها امری فردی، بلکه مسئولیتی دولتی و تضمین‌کننده تولید و بهره‌وری اقتصادی است، و در نتیجه امری اجتماعی است. غلبه بر این چالش جز در سایه درک عمیق از امر اجتماعی و جهان‌شمول ممکن نیست و مهار کردن آن جز در سایه مشارکت و همکاری نظام‌مند و دقیق درون بخشی، بین بخشی، بخش خصوصی، نهادهای مدنی و سازمان‌های غیر دولتی و مردم به معنای عام آن ممکن نیست. مشارکتی که در نظام سلامت کشورمان در سال‌های اخیر با عنوان اجتماعی شدن سلامت مطرح شده است. اجتماعی شدن سلامت به مجموعه‌ای از اقدامات برای ارتقاء سلامت اجتماع و استقرار عدالت پایدار در جامعه با

استفاده از شناسایی همه ظرفیت‌های موجود، توانمندسازی و سازماندهی آن‌ها، به منظور مشارکت (درون بخشی، برون بخشی و مردمی) در مدیریت سلامت (سیاست گذاری، اجرا و پایش) گفته می‌شود. لذا موضوع مشارکت، توانمند سازی و قابلیت افزایی، سازماندهی، شناسایی همه ظرفیت‌های موجود، ارتقاء سلامت^۱ و توسعه عدالت^۲ در سلامت از اهم مواردی است که باید در کلیه سیاستگذاری‌ها به منظور اجتماعی شدن نظام سلامت در نظر گرفته شود.

در بحث اجتماعی شدن سلامت و مشارکت دولت، کلیه سازمانها و ارگان‌ها و مردم ضامن موفقیت هر کشوری در کنترل و غلبه بر شیوع بیماری کرونا و ویروس است. در بین سیاستهای اتخاذ شده برای مدیریت و کنترل این بیماری، قرنطینه به عنوان یکی از شایعترین تدابیر و عامل اصلی موفقیت کشور چین در مهار شیوع بیش‌تر بیماری کرونا و ویروس می باشد. اجرای دقیق و مؤثر آن نیازمند همکاری بین‌بخشی وسیعی است که سلامت را اهم اولویت‌های کشور و همه سیاست‌گذاری‌ها قرار دهد.

حفظ بهداشت فردی و قرنطینه داوطلبانه افراد در خانه شخصی خود، کلید طلایی دیگری در مهار بیماری کرونا و ویروس می‌باشد. به منظور جلب مشارکت مردم در راستای اجتماعی شدن سلامت، اقداماتی از جمله اطلاع رسانی درست و مناسب از وضعیت و راه‌های مشارکت صحیح و اصولی مردم و سازمانها باید انجام گردد.

اهمیت مشارکت نهادهای مدنی و سازمان‌های غیر دولتی به عنوان نهادهای سازمان‌یافته واسط بین نهادهای دولتی و مردم، که مورد اعتماد و اطمینان بیشتر مردم نیز هستند، در آموزش و رساندن اهداف و تقاضاهای نظام سلامت به افراد در جوامع محلی بیش از

^۱ Health promotion

^۲ equity

پیش نمایان گردید. همچنین اجتماعی شدن سلامت، اعتماد لازم به مسئولین و مسئولیت پذیری اجتماعی برای حفظ سلامت خود و دیگران را در چنین شرایطی که بسیار به آن نیازمندیم، به همراه می‌آورد.

از طرفی همکاری و مشارکت درون بخشی لازمه انجام اقدامات هماهنگ، منسجم، پیش‌بینی دقیق وضعیت آینده و موضع‌گیری مبتنی بر شواهد و به طور خلاصه ایجاد یکپارچگی از دیگر ضروریات تأمین اعتماد مردم است که به حفظ و استفاده بهینه از منابع منجر می‌شود. در اجتماعی شدن سلامت، حفظ سلامت و ارتقاء آن بر درمان اولویت می‌یابد. این امر در کنترل بیماری کرونا و ویروس که درمان قطعی و واکسن قطعی تا کنون ندارد، بیشتر مفهوم می‌یابد که پیشگیری مقدم بر درمان باشد.

۲- شناخت بحران

جهت آشنایی با مفاهیم کلیدی مرتبط با موضوع، مفاهیم بحران، مدیریت بحران، اپیدمی، پاندمی و عفونت ناشی از کووید-۱۹، ضروری می‌باشد.

بحران^۱: بحران رویدادی طبیعی یا انسان ساز است که به طور ناگهانی یا به صورت فزاینده بوجود می‌آید و ممکن است سختی و مشقتی را به جامعه انسانی تحمیل می‌کند که برای برطرف کردن آن به اقدامات اضطراری، اساسی و فوق العاده نیاز باشد.

مدیریت بحران عبارتست از سیاستگذاری، اخذ تصمیمات مدیریتی و انجام اقدامات اجرایی به منظور آمادگی، کاهش اثرات مخرب بلایا، پاسخگویی، بازسازی و بازتوانی و ترمیم اثرات ناشی از بلایای طبیعی یا انسان ساخت.

سه تیپ مختلف بلایا در سطح جهان، عبارتند از:

الف- بلایای طبیعی (مرتبط با اقلیم و باد/ مرتبط با اقلیم و آب)

ب- بلایای انسان ساخت (جنگ‌ها، تصادفات، انفجارهای هسته‌ای، بلایای زیست محیطی، قحطی و غیره)

ج) همه گیری یا اپیدمی (بیماری‌های ناشی از ناقلین، آب، غذا)

اپیدمی^۱: اصطلاح اپیدمی (همه گیری) عبارتست از رویداد یک بیماری، یک رفتار خاص بهداشتی یا رویدادهای دیگر بهداشتی در یک منطقه یا جامعه به نحوی که به طور واضح از حد انتظار عادی بیشتر باشد. تعداد مواردی که نشان دهنده همه گیری است شبیه به عامل بیماری زاء، اندازه و نوع جمعیت مواجهه یافته سابقه قبلی یا عدم مواجهه با بیماری و زمان و مکان رویداد تغییر می کند.

پاندمی^۲: در واقع طبق برداشت از تعریف فوق؛ اپیدمی زمانی اتفاق می افتد که بیماری جدیدی برای آلوده کردن افراد پیدا می شود که به صورت پایدار بین آن ها پخش می شود و از آن جایی که ایمنی در مقابل آن وجود ندارد یا بسیار کم است، به صورت جهانی پخش خواهد شد. پس از عبور بیماری از مرزهای یک کشور، این بیماری پاندمیک نامیده می شود.

به منظور قطع زنجیره انتقال در اپیدمی یا پاندمی ناشی از بیماری های واگیر^۳، اقدامات زیر باید انجام شود:

- درمان بیماران، جداسازی آنها
- ردیابی موارد تماس (در صورت لزوم) و گزارش
- درمان ناقلین^۴ انسانی

¹ Epidemic

² pandemic

³ communicable disease

⁴ vectors